

BYZANTIO ΚΑΙ ΙΣΛΑΜ:
Σχέσεις και συγκλίσεις στην βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη
Αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, μικροτεχνία

Η συνάντηση του Ισλάμ με το Βυζάντιο πραγματοποιήθηκε στη Συρία και την Παλαιστίνη, σε ένα χώρο φορτισμένο από τις παραδόσεις της ελληνορωμαϊκής Ανατολής. Οι αραβικές κατακτήσεις ενοποίησαν σε ένα κράτος τα εδάφη της περσικής αυτοκρατορίας, καθιστώντας τους Άραβες κληρονόμους ενός πολυπολιτισμικού χώρου, οι παραδόσεις του οποίου βρίσκονται για αιώνες σε μια διαδικασία σύγκλισης και ώσμωσης. Στα πρώτα του βήματα τον 7^ο - 8^ο αιώνα, το νεαρό Ισλάμ υιοθέτησε προσαρμόζοντας στις ανάγκες του, τους θεσμούς, τις αρχιτεκτονικές μορφές, καθώς και το εικαστικό λεξιλόγιο (γλυπτική, ζωγραφική, μικροτεχνία) των κατακτημένων λαών.

Η πρώτη αραβική δυναστεία, οι ομμεϋάδες χαλίφες (650-750), έχουν πρωτεύουσα τη Δαμασκό και πολιτική φιλοδοξία να υποκαταστήσουν την οικουμενική ισχύ της Κωνσταντινουπόλεως στην Ανατολική Μεσόγειο. Ας σημειωθεί ότι οι συγκλίσεις της ισλαμικής με τη βυζαντινή κοσμική τέχνη και οι παραλληλισμοί ανάμεσα στους δύο γειτονικούς κόσμους έχουν ως υπόβαθρο τις νέες πολιτικές πραγματικότητες του 10^{ου} και του 11^{ου} αιώνα, που επαναφέρουν στο επίκεντρο τη Μεσόγειο. Το Βυζάντιο βρίσκεται σε περίοδο ύψιστης οικονομικής και πολιτιστικής ακμής, αλλά μοιράζεται με το Ισλάμ τον χώρο που παλιότερα υπήρξε το θέατρο της οικουμενικής του δύναμης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- DELVOYE CH, *Βυζαντινή Τέχνη*, Μετάφραση: Μ. Β. Παπαδάκη, Επιμέλεια: Δ. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, έκδ. Δ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 1991⁴.
- EVANS H. C., WIXOM W. D. (εκδ.), *The Glory of Byzantium. Art and Culture of the Middle Byzantine Era a.d. 843-1261*, The Metropolitan Museum of Art, New York 1997.
- EVANS H. C., WIXON W. D., (έκδ.) *Byzantium and Islam Age of transition 7- 9 century*, The Metropolitan Museum of Art, New York 2012.
- ΓΚΙΟΛΕΣ Ν., *Βυζαντινή Ναοδομία (600-1204)*, έκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1987.
- Η Οθωμανική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, έκδ. Υπουργείο Πολιτισμού- Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, Αθήνα 2009.
- ΖΙΑΚΑ ΑΓΓ., *Μεταξύ Πολεμικής και Διαλόγου. Το Ισλάμ στη Βυζαντινή, Μεταβυζαντινή και Νεότερη Ελληνική Γραμματεία*, εκδ. Πουρναράς, Θεσ/νίκη 2010
- ΚΑΔΑΣ ΣΩΤ. Ν., *Οι άγιοι τόποι. Εικονογραφημένα προσκνητάρια 17^{ου}- 18^{ου} αι.*, εκδ. Καπόν, Αθήνα 1998.
- ΜΠΑΛΛΙΑΝ Α. «Βυζάντιο και Ισλάμ. Σχέσεις και συγκλίσεις», Το Βυζάντιο ως Οικουμένη, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Οκτώβριος 2001-Ιανουάριος 2002, έκδ. Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Νομισματικό Μουσείο, Αθήνα 2001, σσ. 231-238.
- ΜΠΑΛΛΙΑΝ Α. (επιμ.), *Μουσείο Μπενάκη Οδηγός του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης*, Αθήνα 2006.
- ΜΠΑΜΠΟΡΟΥ Φ., *Η τέχνη του Ισλαμισμού*, Μετάφραση: Μάνια Κωστοπούλου, έκδ. Γ. Ντουντούμης, Αθήνα ά.έ.

ΜΠΟΥΡΑΣ ΧΑΡ., *Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*, εκδ. οίκ. Μέλισσα, Αθήνα 2001.

Νικολακάκης Η., *Ο ιερός πόλεμος του Ισλάμ «Τζιχάντ»*, Θεσσαλονίκη 1994.

ΝΟΒΕΛΛΟ-ΑΛΠΑΓΚΟ ΑΝ. - ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΛΗΣ Γ., *Η Βυζαντινή Τέχνη στην Ελλάδα*, εκδ. Libro, Αθήνα ά.έ.

Σινά. Οι θησαυροί της Ι. Μονής Αγίας Αικατερίνης, Γενική εποπτεία: Κ. Α. Μανάφης, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1990.

Βυζάντιο και Άραβες, Περιοδική έκθεση, Οκτώβριος 2011- Ιανουάριος 2012, επιστημονική επιμέλεια: Νικ. Μπονόβας, Αντ. Τσιτσιμπάση, Θεσσαλονίκη 2011.